

▪ demersul autoevaluativ al elevului, spre deosebire de evaluarea didactică, este ghidat de cele mai multe ori nu numai de nivelul performanțelor obiectivate, ci și de cel al performanțelor sale potențiale.

Problematica sistemului educațional vizează nu doar elaborarea și organizarea conținutului, ci și realizarea, evaluarea acestuia. Asigurarea caracterului obiectiv al evaluării didactice reprezintă una dintre condițiile de bază pentru ca feedbackul oferit de către aceasta să poată conduce la optimizarea efectivă a procesului didactic, demonstrând legitimitatea și eficacitatea curriculumului.

Bibliografie:

1. ALBULESCU, I., CATALANO, H. (coord.) Sinteze de pedagogie generală: ghid pentru pregătirea examenelor de titularizare, definitivat și gradul didactic II profesori de toate specializările. București: Didactica Publishing House, 2020. 641 p. ISBN 978-606-048-145-4
2. Curriculum național. Învățământul primar. Chișinău: Lyceum, 2018. 212 p. ISBN 978-9975-3258-0-6.
3. IONESCU, M., BOCOȘ, M. (coord.). Tratat de didactică modernă. Pitești: Paralela 45, 2009. 457 p. ISBN 978-973-47-0556-6
4. JOIȚA, E. Metodologia educației. Schimbări de paradigme. Iași: Institutul European, 2010. 288 p. ISBN 978-973-611-661-2
5. ORȚAN, F. De la pedagogie la științele educației. București: EDP, 2007. 224 p. ISBN 978-973-30-1879-7
6. RADU, I.T, EZECHIL, L. Didactica: teoria instruirii. Pitești: Paralela 45, 2006. 312 p. ISBN 973-697-230-5

EVALUAREA FORMATIVĂ – UN ELEMENT CENTRAL PENTRU ÎNVĂȚARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Minodora ȘTIRBU, Instituția Publică Liceul Teoretic „Traian” din Chișinău, Republica Moldova

<https://orcid.org/0000-0002-4163-6668>

CZU: 373.3.091.27

DOI: 10.46727/c.04-05-11-2022.p218-223

Rezumat: Evaluarea criterială prin descriptori în învățământul primar constă în îmbunătățirea rezultatelor școlare, contribuie la motivarea pentru învățare, la corectarea și autocorectarea greșelilor, astfel se susține dezvoltarea personalității școlarul mic. În acest sens, articolul evidențiază rolul evaluării formative, care are scopul de a colecta informații detaliate ce pot fi folosite pentru a îmbunătăți învățarea elevilor. Astfel, evaluarea formativă oferă feedback pentru a ajusta în mod dinamic învățarea, depistează nevoile elevilor, pe măsură ce acestea apar și se schimbă.

Cuvinte-cheie: feedback, predare-învățare, monitorizare, rezultate, progres.

Summary: Criterion evaluation through descriptors in primary education consists in improving school results, contributes to the motivation for learning, to the correction and self-correction of mistakes, thus supporting the development of the personality of the young schoolchild. In this sense, the article highlights the role of formative assessment, which aims to collect detailed information that can be used to improve

student learning. Thus, formative assessment provides the feedback to dynamically adjust learning, detects student needs as they emerge and change.

Keywords: feedback, teaching-learning, monitoring, results, progress.

Evaluarea este un act important și absolut necesar în procesul de instruire, ea furnizând informații necesare reglării și ameliorării activității didactice, prin adoptarea măsurilor corespunzătoare situațiilor de instruire. Ea este prezentă în orice activitate pedagogică și se află în relație de interdeterminare cu predarea și învățarea, făcându-le mai eficiente. Prin activitățile educative, evaluarea are menirea să realizeze cunoașterea și aprecierea schimbărilor produse de elevi în plan intelectual, afectiv, psihomotor, al capacităților creative.

Evaluarea rezultatelor învățării reprezintă o activitate educativă complexă de colectare sistematică a informațiilor despre calitatea și dinamica rezultatelor școlare, de prelucrare și interpretare contextuală a acestora în vederea adoptării unei decizii semnificative conform finalităților educaționale și scopului acțiunilor de evaluare.

În învățământul primar din Republica Moldova se aplică evaluarea criterială prin descriptori conform „Metodologiei privind evaluarea criterială prin descriptori”. Evaluarea criterială prin descriptori se axează pe stimularea calității procesului de evaluare și nu se reduce doar la determinarea nivelului de realizare a finalităților curriculare, dar oferă oportunități de îmbunătățire a procesului didactic. Evaluarea criterială în clasele primare este un proces dinamic, holistic, continuu și complex de determinare a particularităților individuale ale copilului pe discipline școlare. Cu rol de gestionare didactică a învățării, evaluarea facilitează succesul formării elevului, oferindu-i un proces evaluativ interactiv, centrat pe cel ce învață.

Evaluarea criterială prin descriptori accentuează caracterul reflexiv al evaluării și în funcție de momentul unui act evaluativ într-un parcurs de învățare, se disting: *evaluarea inițială*, *evaluarea formativă*, *evaluarea sumativă*.

Conceptul de evaluare formativă a existat din anii 1960, însă ca strategie intenționată de îmbunătățire a învățării, evaluarea formativă a primit o atenție tot mai mare în ultimele decenii. Conceptul de evaluare formativă a fost introdus în 1971 de Bloom, Hastings și Maddaus. Ei au prezentat în mod oficial ideea că evaluarea nu este rezervată exclusiv evaluării sumative ale performanțelor elevilor și au susținut că profesorii ar trebui să includă episoade de evaluare formativă la sfârșitul fazelor de predare. În timpul acestor episoade, profesorii ar trebui să dea feedback și corectare, astfel încât elevii să-și poată îmbunătăți învățarea. Majoritatea experților văd evaluarea formativă ca pe o componentă a procesului de învățare și evaluare. Prin urmare evaluarea formativă devine un element central pentru învățare.

Scopul evaluării formative este de a monitoriza învățarea elevilor și de a oferi continuu feedback atât elevilor, cât și învățătorului. Evaluarea formativă este evaluarea pentru învățare, iar dacă este gândită în mod corespunzător, îi ajută pe elevi să-și identifice punctele forte și punctele

slabe, permite elevilor să-și îmbunătățească abilitățile de autoreglare, astfel încât să-și gestioneze traseul învățării într-un mod mai puțin întâmplător.

Elevii, fiind implicați în evaluarea formativă, pot dezvolta abilități mult mai puternice pentru a obține rezultate mult mai bune la evaluarea sumativă. Ceea ce face ca o evaluare să fie „formativă” nu este proiectarea unui test, în sine, dar modul în care este utilizat, pentru a informa modificările de predare-învățare. Când elevii știu ce fac bine și la ce trebuie să muncească mai mult, îi poate ajuta să-și asume o responsabilitate mai mare asupra propriei lor învățare.

Evaluarea formativă ajută la:

- orientarea elevilor asupra procesului de învățare, decât asupra recompenselor;
- încurajează elevii să-și construiască puncte forte, decât să se fixeze pe deficite;
- ajută elevii să devină mai conștienți de nevoile și interesele lor de învățare, astfel încât să își asume o mai mare responsabilitate asupra creșterii educaționale;
- feedback-ul formativ poate ajuta la clarificarea așteptărilor de învățare atât pentru elevi, cât și pentru părinți.

În urma evaluării formative, elevii au o înțelegere mai clară a ceea ce se așteaptă de la ei, iar părinții au informații mai detaliate pe care le pot folosi pentru a sprijini mai eficient educația copilului lor. În același timp, evaluarea formativă ajută cadrul didactic să evalueze dacă planurile sale și „mișcările receptive” funcționează. Accentuează faptul că învățarea este un proces continuu, complet, cu perioade de succes și perioade de luptă, că învățarea nu este liniară, ci un efort care răsplătește persistența și dăruirea.

Evaluarea formativă ajută la colaborarea dintre profesor și elev ca parteneri în întreaga experiență de învățare, împreună formează o echipă de învățare, una care face totul posibil.

Caracteristicile evaluării formative:

- Evaluează procesul de învățare și progresul elevului în același timp;
- Este colaborativă, deoarece măsoară progresul elevului și eficacitatea metodei de predare;
- Este împletită cu procesul de predare și învățare în curs;
- Este o metodă fluidă, progresul elevului nu este măsurat în raport cu un standard;
- Este o metodă de diagnosticare;
- Rezultatele sunt imediat disponibile.

Evaluarea formativă are un impact pozitiv asupra procesului de predare-învățare. Cadrele didactice pot folosi datele din evaluarea formativă pentru a-și îmbunătăți metodele de predare. După evaluarea formativă, elevii continuă să învețe, în timp ce învățătorul face orice modificări pentru a-și îmbunătăți experiența de predare.

Evaluarea formativă se utilizează atunci când trebuie să se monitorizeze cunoștințele elevilor și progresul pe curba de învățare, ajută să se descopere concepte pe care elevii se chinuie să le înțeleagă, abilități pe care le este greu să le dobândească.

Evaluarea formativă:

1. Când? În timpul unei activități de învățare.
2. De ce? Pentru a îmbunătăți învățarea.
3. Decizia - Reveniți la material.
4. Cadru de referință - Întotdeauna criteriu.

Avantajele evaluării formative:

- Îi ajută pe elevi să-și alinieze obiectivele de învățare cu scopurile;
- Îmbunătățește performanța generală a elevului;
- Este o modalitate eficientă de a stimula motivația elevilor, îi încurajează pe elevi să depășească obiectivele, urmărindu-le în mod constant progresul.
- Urmărind progresul elevilor, folosind diferite metode de evaluare formativă, cadrul didactic poate crea situații de învățare personalizate pentru elevi.
- Ajută învățătorul să înțeleagă nevoile unice ale elevilor săi și să cunoască cele mai bune modalități de a-i sprijini în călătoriile lor individuale de învățare;
- Ajută învățătorul să își ajusteze metodele de predare pentru a se potrivi nevoilor elevilor.

Evaluarea formativă este ceea ce are loc în perioada premergătoare unei evaluări sumative, ceea ce înseamnă că este formativă în modul în care sunt utilizate rezultatele, mai degrabă decât în stilul evaluării în sine. Cercetările cantitative și calitative au arătat că această formă de evaluare ar putea fi una din cele mai eficiente intervenții asupra performanței elevilor. Evaluarea formativă poate ajuta la reducerea inechităților în rezultate, dezvoltă abilități de „a ști să înveți:

- ✓ prin accentuarea procesului de predare-învățare și implicare activă a elevilor;
- ✓ prin dezvoltarea abilităților în evaluarea colegilor și autoevaluare;
- ✓ ajutându-i să-și înțeleagă propria învățare și să dezvolte strategii adecvate de a învăța să înveți.

Dezavantajele evaluării formative:

- Poate consuma timp, deoarece învățătorul trebuie să implementeze mai multe metode pentru a monitoriza eficient progresul elevilor pe măsură ce învață;
- Cu cât încorporezi evaluarea formativă în procesul de învățare, cu atât este mai puțin timp pentru predarea efectivă;
- Prejudecățile învățătorilor sau orice altă formă de subiectivitate afectează validitatea întregului proces și poate crea o reprezentare inexactă a progresului elevilor;
- Evaluările formative nu sunt evaluate, elevii pot să nu fie motivați să participe la ele, mai ales când sunt obișnuși să obțină puncte pentru progresul școlar.

Respectând semnificațiile strategiilor de evaluare, *Metodologia de evaluare criterială prin descriptori* diferențiază trei tipuri de evaluare formativă: evaluare formativă în etape, evaluare formativă punctuală, evaluarea formativă interactivă.

Evaluarea formativă în etape se proiectează la nivel de lungă durată și la nivel de scurtă durată: la limba și literatura română și matematică – 2 evaluări formative pe etape pe parcursul unei unități de învățare, la celelalte discipline, doar la finele unităților de învățare. Se raportează la câteva din unitățile de competență stipulate, pe parcursul de învățare respectiv și presupune valorificarea produselor selectate în corespundere cu unitățile de competență vizate. Aprecierea se face în baza descriptorilor generali pentru învățământul primar, cu utilizarea cuvintelor încurajatoare, iar rezultatele elevilor se înregistrează în catalog.

Evaluarea formativă punctuală se proiectează la nivel de scurtă durată, cu o frecvență judicioasă stabilită la discreția învățătorului. Se realizează pe bază de instrumente și presupune valorificarea unuia sau a câtorva produse selectate pentru unitatea de competență vizată. În baza criteriilor de success pentru produsul respectiv se utilizează cuvinte încurajatoare și este ghidată de învățător.

Evaluarea formativă interactivă se raportează la obiectivele lecției, se realizează fără instrumente. Este o activitate de tip feedback emoțional, de conținut, de activitate ce mizează și pe autoevaluare, evaluare reciprocă.

Evaluarea formativă este orientată spre abordarea individuală a elevului, centrarea pe elev a activităților de învățare și evaluare. Rolul cadrului didactic este de a trasa traiectoria individuală de învățare, adaptând demersul didactic la necesitățile elevului, monitorizează procesul de evaluare în vederea obținerii succesului de către elevi.

Evaluarea formativă este abordată ca fiind controlul progresului fiecărui elev în raport cu criteriile stabilite, urmată de o secvență de remediere a rezultatelor obținute. În acest sens permite identificarea rapidă și exactă a tipurilor de dificultăți pe care le-au întâmpinat elevii.

Dimensiunea formativă vizează comportamentul performanțial al elevului și permite caracterizarea prin descriptori a nivelurilor de performanță: independent, ghidat de învățător, cu mai mult sprijin.

Tabelul 1. Aprecierea rezultatelor școlare în contextul evaluării formative

Indicatori de performanță	Descriptori de performanță	Niveluri de performanță
Competențe constituite stabil, capabile de autodezvoltare	Realizează produse școlare corect, complet, coerent.	Independent
Competențe care necesită antrenament pentru consolidare	Realizează produse școlare cu greșeli mici, cu incoerențe mici, cu ezitări mici.	Ghidat de învățător
Competențe aflate în curs de dezvoltare	Realizează produse școlare cu greșeli, cu ezitări depășite, cu incoerențe.	Cu mai mult sprijin

Proba de evaluare formativă pe etape presupune aprecierea prin descriptori, dat fiind faptul că se apreciază comportamentul performanțial al elevului, manifestat în cadrul realizării probei, se vizează modul în care elevul atinge succesul scontat: independent, ghidat de învățator sau cu mai mult sprijin. Este o abordare calitativă care nu se bazează pe numărul de greșeli comise de elev, dar se centreează pe copilul concret. La realizarea probei de evaluare, elevul poate comite mai multe greșeli, majoritatea având aceeași cauză. Identificarea cauzelor și aprecierea gravității acestora sunt importante pentru a combate ulterior greșelile constatate.

Remedierea procesului didactic și îmbunătățirea învățării este determinată de ghidarea elevilor către atingerea obiectivelor, prin aprecierea aspectelor pozitive și a potențialului acestora. Evaluarea formativă este puntea dintre predare și învățare. Ea reprezintă modalitatea prin care ne putem da seama ce efect a avut predarea asupra elevilor, pentru a putea planifica următorii pași. Utilizarea evaluării pentru a îmbunătăți învățarea este evaluare formativă.

Bibliografie:

1. Evaluarea formativă prin prisma abordărilor psihopedagogice, 2019, nr.9 (129), Seria „Științe ale educației, ISSN 1857-2103, ISSN on-line 2345-1025, p.32-39.
2. MIHĂESCU, M. Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din mediul rural prin activități de mentorat, Modulul 2 Evaluarea formativă în contextul învățării, 2011.
3. BOSTON, C. ERIC Clearinghouse on Assessment and Evaluation College Park, ED470206, 2002.
4. SHIRLEY, C. Unlocking Formative Assessment, 2001, ISBN-10: 0340801263, 160p.

EVALUAREA COMPETENȚEI METACOGNITIVE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL GIMNAZIAL

Mariana TOMA, doctoranda, <https://orcid.org/0000-0002-4892-5382>, România

CZU: 373.5.091.27

DOI: 10.46727/c.04-05-11-2022.p223-227

Rezumat: Articolul abordează problema evaluării competenței metacognitive. În lucrarea sunt prezentate diverse modalități de evaluare a acesteia, sunt două modele de grile.

Cuvinte cheie: competența metacognitivă, evaluare, modalități de evaluare.

Abstract: The article addresses the issue of assessing metacognitive competence. The paper presents various ways of evaluating it, there are two models of grids.

Keywords: metacognitive competence, assessment, assessment methods.

Cultivarea metacogniției, “verigă lipsă din învățarea școlară”, după Nicholls (2003), poate însemna exact cultivarea “celui de-al șaptelea simț”, a ceea ce diferențiază indivizii în privința performanțelor lor, alături de alți factori cum ar fi inteligența, memoria, atenția, dar și motivația,